

Motion till riksdagen 2005/06:Ju14

**av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:53**

Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2004

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en förbättrad redovisning av tillämpningen av de aktuella tvångsmedlen.

Motivering

Tvångsmedel, såsom hemlig övervakning eller avlyssning av enskilda och deras meddelanden, innebär ett allvarligt ingrepp i den personliga integriteten. Rätten att utan obehörigt intrång meddela sig med annan ingår i de medborgerliga rättigheter som omfattas av grundlagsskyddet i regeringsformen (RF). Avsteg från denna rättighet måste kringgärdas av tydliga regler gällande ändamål, former och tillvägagångssätt.

Samtidigt måste modern teknik kunna användas effektivt i brottsbekämpningen – alltid noga avvägt mot den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten. Det är därför viktigt att det finns strikta juridiska ramar för vad som är tillåtet i fråga om övervakning och avlyssning samt att de brottsbekämpande myndigheternas användning av dessa tvångsmedel skall kunna granskas. Folkpartiet anser därför att regeringens årliga skrivelse om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning, kan utgöra ett viktigt underlag för riksdagen i arbetet med att ta ställning till tillämpningen av lagstiftningen. Med anledning av föregående års skrivelser har Folkpartiet väckt motioner med krav som syftar till en mer rättssäker användning av tvångsmedlen: Med anledning av skrivelse 2004/05:36 väckte Folkpartiet en motion (2004/05:Ju28) med krav på en förbättrad redo-

Fel! Okänt namn på

visning av tillämpningen av de aktuella tvångsmedlen. Med anledning av skrivelse 2003/04:36 väckte vi en motion (2003/04:Ju11) med krav på dels en förbättrad redovisning av tillämpningen av de aktuella tvångsmedlen, dels att man snarast borde tillsätta en heltäckande integritetsutredning i form av en parlamentarisk utredning. Med anledning av skrivelse 2002/03:23 väckte vi en motion (2002/03:Ju1) med yrkanden om bättre redovisningar av tillämpningen, att regeringen snarast skulle återkomma till riksdagen med förslag om offentliga ombud samt att regeringen snarast skulle återkomma med förslag till uttrycklig reglering av hur överskottsinformation skall hanteras i samband med tillämpning av aktuella tvångsmedel.

Folkpartiets upprepade krav på att en parlamentarisk kommitté skall tillsättas gällande bl.a. integritetsfrågor och tvångsmedel, realiserades till sist i april 2004 (kommittédirektiv 2004:51 Skyddet för den personliga integriteten).

Våra återkommande krav på lagförslag gällande inrättande av offentliga ombud och en lagstadgad reglering av användningen av s.k. överskottsinformation, har också äntligen tillgodosetts. Vi ställer oss däremot fortfarande kritiska till redovisningens innehåll.

Redovisningen som beslutsunderlag

Regeringens årligen återkommande skrivelse till riksdagen om tillämpningen av hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning utgör ett underlag för riksdagen att kunna överblicka hur berörda myndigheter tillämpar de aktuella tvångsmedlen. Redovisningen bör därför vara av en sådan karaktär att den på ett utförligt och kvalitativt sätt kan utgöra underlag för framtida överväganden som riksdagen kan komma att göra gällande de aktuella tvångsmedlen.

Årets redovisning bygger, liksom tidigare års redovisningar, på en skrivelse som Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen överlämnat till regeringen med uppgifter om tillämpningen av de aktuella tvångsmedlen. I regeringens skrivelse till riksdagen ligger tonvikten på att redovisa i hur många fall som avlyssning eller övervakning har förekommit jämfört med tidigare år, liksom vilken betydelse tvångsmedlen har haft för förundersökningen samt i hur många fall domstolen har avslagit en ansökan om tillstånd till tvångsmedlet. Andra viktiga upplysningar, som i hur många fall berörda förundersökningar leder till fällande dom och i vilken mån brottsrubriceringen vid tillståndsgivning och dom överensstämmer, måste dock göras tydligare i regeringens redovisning. De inbördes förhållandena mellan de olika tvångsmedlen behöver också beskrivas på ett mer omfattande sätt. Folkpartiet har vid flera tillfällen framfört kritik mot redovisningen i regeringens här aktuella skrivelser.

I skrivelsen med redovisning av tvångsmedlen under år 2002, anförde regeringen att den hade ”inlett en dialog med myndigheterna för att undersöka om redovisningen kan förbättras för att skapa bättre förutsättningar för den parlamentariska granskningen”. Vidare angavs att det är ”viktigt att man så långt som möjligt redovisar effekterna av de olika åtgärderna var för sig.

Fel! Okänt namn på

Vissa förändringar har skett redan i år bl.a. när det gäller redovisningen av resultatet av de olika åtgärderna. Arbetet med att ytterligare förbättra redovisningen förväntas bli klart under året.”

Med anledning av kritik gällande redovisningen av tvångsmedlen år 2001, hade justitieutskottet inhämtat uppgifter från Justitiedepartementet om att ”diskussioner hade inletts med Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen om redovisningens innehåll och att förändringar skulle komma att ske vad gällde underlaget till regeringen från dessa myndigheter” (bet. 2003/04:JuU12).

Det är positivt att regeringen arbetat vidare med att förbättra redovisningen. Sedan 2001 har emellertid diskussioner och dialoger mellan Justitiedepartementet och berörda myndigheter skett utan att nämnvärd skillnad har visats i redovisningen till riksdagen. I skrivelsen 2003 menade regeringen att det alltjämt pågår en dialog med myndigheterna i syfte att försöka förbättra den årliga redovisningen till riksdagen. I denna skrivelse avseende tillämpningen av tvångsmedlen 2004, skriver regeringen (s. 16):

Under de senaste åren har det från olika håll framhållits att den årliga redovisningen till riksdagen borde förbättras i vissa avseenden. En dialog har förts med myndigheterna i syfte att uppnå sådana förbättringar. För att åstadkomma en tydligare redovisning av hur tvångsmedlen har använts och resultatet av användning har, som framgår ovan, vissa förändringar gjorts i år.

Folkpartiet menar dock att redovisningen fortfarande har sådana brister som innebär att det blir svårt för riksdagen att verkligen värdera de aktuella tvångsmedlen och därmed att kunna utföra sin granskningsuppgift.

Formerna för kontrollen av tvångsmedelsanvändningen är, liksom regeringen påpekar (s. 17), föremål för översyn. I Hemliga tvångsmedel m.m. under en starkt parlamentarisk kontroll (Ds 2005:53), föreslår utredaren att en särskild nämnd, Tvångsmedelsnämnden, skall inrättas. Nämnden skall bl.a. granska myndigheternas användning av de här aktuella tvångsmedlen samt ha till uppgift att peka på eventuella brister i lagstiftningen på området. Resultatet av granskningsarbetet skall redovisas skriftligen för regeringen minst en gång om året. Regeringen påpekar:

Om förslaget genomförs är utredarens bedömning att regeringens skriftliga redovisning till riksdagen bör kunna upphöra. Promemorian är remitterad och regeringen kommer under våren 2006 att ta ställning till förslaget.

Folkpartiet välkomnar inrättandet av en sådan parlamentariskt tillsatt nämnd, för en starkare och tydligare redovisning av användandet av de här aktuella tvångsmedlen. Innan en sådan nämnd inrättas kommer emellertid granskningen under år 2005 och 2006 att ske på sedvanligt sätt. Vårt krav på en förbättrad redovisning till riksdagen kvarstår därmed.

Då en tydlig och snar förändring av redovisningen är nödvändig, anser vi återigen att riksdagen bör uppdraga åt regeringen att återkomma med förbättrade redovisningar av användningen av hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 20 januari 2006

Torkild Strandberg (fp)

Karin Granbom (fp)

Helena Bargholtz (fp)

Allan Widman (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Cecilia Wigström (fp)